

TALLER DE LLENGUA
Valencià 2n d'ESO

REpunt

2

projecte

REpunt

materials educatius
per a l'escola valenciana

bromera.txt

El teatre

Una obra de teatre és un text literari **dialogat** en què els personatges han de resoldre un conflicte general que es desenvolupa al llarg de tota l'obra i uns altres conflictes parcials que es desenvolupen en les parts o escenes.

Alguns **gèneres** teatrals són: comèdia, tragèdia, drama, sainet, esquetx, musical, mim, titelles, monòleg...

Un **esquetx** és una escena curta de pocs actors, generalment còmica, intercalada en l'acció d'un film o d'una obra de teatre, de ràdio o de televisió.

Alguns dels **autors** que han conreat teatre són: Rodolf Sirera, Manuel Molins, Carles Alberola, Pasqual Alapont, Juli Disla...

1 Feu una lectura dramatitzada d'aquest esquetx i en acabant contesteu les preguntes.

Text 1 ► Els tres porquets

(El PARE està abocat al bressol amb un llibre de contes a les mans.)

PARE. (Començant a llegir.) Hi havia tres porquets que vivien al bosc i, per poder escapar del llop, el més menut es va construir una casa de palla; el del mig, una de fusta, i el gran, que era més treballador, se la va fer de pedra.

(Rialles del FILL.)

PARE. (Resolutiu.) Mira, açò és tot mentida. (Tanca el llibre.) Jo treballo de sol a sol, i fins d'ací a 30 anys este pis de 60 metres quadrats no serà meu.

(Gemecs del FILL, a punt de plorar.)

PARE. M'agradaria saber a quin preu va el metre quadrat en eixe bosc. De segur que el porquet que s'ha fet el xalet de pedra era fill d'un empresari explotador...

(Plors del FILL. Arriba la MARE.)

MARE. Es pot saber què passa? Per què plores, Enric? (Al PARE.) No deus haver tornat a fer-li un discurs anarcosindicalista dels teus?

PARE. Doncs, sí! No pense quedar-me plegat de braços davant d'estos tres porquets especuladors.

MARE. Per favor, Eduard, si continues així Enric passarà directament del biberó al còctel Molotov.

PARE. Jo crec que no n'hi ha per a tant.

MARE. Per l'amor de Déu!, que ahir li deies que la Caputxeta Roja era comunista i el llop un transvestit disfressat de iaia. Tu no creus que això és excedir-se?

DIVERSOS AUTORS
Autoindefinitis
Edicions Bromera

- Quins personatges hi intervenen?
- On ocorren els fets?
- Quins objectes s'hi han d'emprar?
- Què signifiquen les expressions següents?
Treballar de sol a sol:
Quedar-se plegat de braços:
Passar del biberó al còctel Molotov:
- Quins elements et resulten còmics?
- Quin text està escrit en cursiva? ☐ els parlaments ☐ les acotacions ☐ els noms dels personatges

2 Imagina un esquetx de la versió teatral de La Caputxeta comunista i el llop transvestit i escriu-lo.

Punt crític

El diari literari

El diari literari és un gènere narratiu que conta **esdeveniments quotidians**, i que pren un caire intimista si mostra les emocions, els sentiments o els pensaments de qui l'escriu. El narrador n'és el protagonista i conta, diàriament, les seues vivències per compartir-les amb el lector.

Algunes **obres** i **autors** són: *Raquel* i *Joel*, d'Isabel-Clara Simó; *El diari lila de la Carlota*, *El diari blau* i *El diari vermell*, de Gemma Lienas; *Diari de la Neus*, de Glòria Llobet...

3 Llig aquest fragment de diari i en acabant fes les activitats.

Text 2

12 de desembre

Avui, a l'hora de gimnàstica fem aparells: plint, poltre, barres... A mi, m'encanta fer aparells i, a més, se'm donen molt bé. Un, dos, tres, pataplum!, salto enlaire, faig la tombarella i caic dreta a l'altra banda. Una passada...! De vegades penso que, de gran, podria ser trapezista i treballar en un circ... A la Mireia, la meua millor amiga, també li encanta la classe de gimnàstica.

Al meu curs, però, hi ha gent a qui no li agraden els aparells, sobretot a Dani. Uf! Quan toca gimnàstica o esport, s'escagarrina i es va amagant pels racons. No és gaire bo en aquestes qüestions. Està una mica grassonet i el cul li pesa. No és que mengi pels descosits, no; és que ell és així. A més, no sap saltar bé, ni jugar a pilota... Però en canvi, dibuixa de conya. Un dia, va fer una caricatura de la Comes, la professora de llengua, i la vam penjar a la pissarra. Fins i tot ella es va reconèixer i va petar de riure.

Tots anem saltant el plint i, al final, ja només queda ell. Es mira aquella mena de cavall de fusta amb una ganyota de por terrible. Sembla que pensi: això no és un plint; això és un tiranosaure. Com m'ho faré per passar-li per damunt?

-Va, Dani, que és per avui -crida l'entrenador.

Dani comença a córrer. Vés, que vinc...! I, en arribar davant del plint, s'atura en sec.

Nova mirada de víctima. L'entrenador, passant de mirades torturades.

Dani, que agafa embranzida un altre cop. I, hop! Posa les mans, salta i...

-Ai, ai, ai!

Es venta una nata contra l'aparell i es queda assegut a terra. S'ha fet mal per força. Ja es veu. Té la cara molt vermella i els ulls molt brillants. Per les galtes, li rellisquen unes quantes llàgrimes.

-Pobre xaval! -em diu la Mireia, clavant-me un cop de colze.

-Au, aixeca't. Ets un nena! -l'insulta l'entrenador.

L'insulta? Ser «una» nena no és cap insult. Però l'entrenador ha dit «un» nena, i ha sonat a insult. T'ho asseguro. Això és masclisme?

L'àvia m'ho confirma.

-Això és masclisme, reina del meu cor.

-Òndia! Qui ho havia de dir del nostre entrenador...! Si és molt jove i molt *progre* i molt modern i molt *guai*...

-I masclista, com molta gent. Potser, ni tan sols ho sap...

-Vols dir?

-I tant, si vull dir. No veus que el masclisme s'aprén? Tots els elements masclistes de la societat se'ns van ficant en el cervell sense que ens n'adonem. Precisament, per ser-ne conscients, ens hem de posar unes ulleres liles i mirar-ho tot amb uns ulls nous, amb ulls feministes. Només així, podrem veure les discriminacions que pateixen les dones.

GEMMA LIENAS. *El diari lila de la Carlota*. Editorial Empúries

- Subratlla aquelles expressions que mostren la varietat oriental de la nostra llengua.
- Fes un resum d'aquest text.

4 Conta una experiència que mostre una actitud masclista.

Les paraules: lexemes i morfemes

Les paraules estan formades per lexemes i morfemes.

- El **lexema** és la part de la paraula que no varia, i fa referència al significat genèric. Per exemple: *cotx*-e, *estacion*-em, *còmod*-a.
- El **morfema** és la part variable de la paraula i aporta el significat **gramatical** –referit a **gènere** (*gat*/*gata*), **nombre** (*cotxe*/*cotxes*), **persona** (*jo estacione*/*tu estaciones*), **temps** (*estacioni*/*estacionaré*) i **mode** (*estacionava*/*estacionara*)– o **derivatiu** –aspecte **augmentatiu** (*cotxàs*) i **diminutiu** (*cotxet*).

1 Forma paraules combinant un lexema amb els morfemes. Fixa't en l'exemple.

Lexema	Morfemes	Paraules
cant-		<i>cantar, cantant, cantada, cantable, cantador</i>
jug-		
dibuix-	-ar, -able, -ador,	
am-	-ant, -ada	
grav-		

COM
CANVIEN
LES
PARAULES!

2 Separa els lexemes dels morfemes de les paraules següents com en l'exemple.

	Lexema	Morfema		Lexema	Morfema
llibreria	llibr-	-eria	obrer		
futbolista			plegable		
rapidíssim			menjador		
gosset			retallarem		
sabatotes			esperança		

3 Afig un lexema a cada morfema i forma paraules.

-et	-er	-ar	-ància	-íssim
-eta	-era	-ada	-eria	-íssimes

4 Afig un morfema a cada lexema i forma paraules.

bany-	car-	compr-	eleg-	camis-
ull-	nas-	dorm-	recicl-	forç-

Les categories gramaticals

Les **categories gramaticals** són les **classes de paraules** que formen les oracions. Les paraules que canvien de forma són **variables**, i les que no canvien són **invariables**.

5 Ordena les paraules i escriu les oracions com cal.

- que/espere/puntual/sigues/demà →
- medieval/a/Peníscola/un/hi ha/castell →
- mai/unes/no/havia vist/eixes/com/polseres →
- tu/massa/menges/llepolies →
- valencià/parlem/sempr/nosaltres. →

6 Classifica les paraules de l'activitat anterior en variables i invariables.

Variables

Invariables

Punt per punt

7 Copia aquestes paraules en la categoria a què pertanyen.

meus/meues, inquiet/inquieta, alcalde/alcaldeessa, ells/elles, faig/faré, mai, amb, o, caic/cauré, per, delicat/delicada, algun/alguna, perquè

		Categories gramaticals	Exemples
Paraules variables	Admeten canvis de gènere i nombre.	Substantius	<i>gat-gata</i> ,
		Determinants	<i>aquell-aquella</i> ,
	Admeten canvis de gènere, nombre i persona.	Adjectius	<i>roja-roges</i> ,
		Pronoms	<i>ell-ella</i> ,
	Admeten canvis de persona, nombre, temps i mode.	Verbs	<i>deixe-deixen</i> ,
Paraules invariables	No admeten canvis.	Adverbis	<i>sempre</i> ,
		Preposicions	<i>de</i> ,
		Conjuncions	<i>i</i> ,

- Els **noms** o **substantius** són paraules que designen persones, animals, objectes, conceptes i sentiments: *professora, amor, clip...*
- Els **determinants** són paraules que acompanyen el substantiu i en concreten el significat. Poden ser articles, demostratius, possessius, numerals i indefinits: *el, aquest, el seu, tres, algun...*
- Els **adjectius** són paraules que expressen les qualitats dels noms: *sincer, flexible, ràpida...*

8 Classifica aquestes paraules segons la categoria gramatical a què corresponen.

fàcil, sabó, suau, elàstic, uns, trenta, ningun, rellotge, la, aqüari, meua, dolç, sensible, pernill, aquells, bes, el

Substantius

Adjectius

Determinants

- Els **pronoms** són paraules que substitueixen els noms: *ell, vosaltres, ho...*
- Els **verbs** són paraules que expressen estats, accions, processos...: *riure, gaudir...*
- Els **adverbis** són paraules que completen el sentit d'un adjectiu, d'un altre adverb i, sobretot, d'un verb: *sempre, tampoc...*
- Les **preposicions** i les **conjuncions** són paraules que enllacen, sobretot, noms, adjectius i oracions: *de, des de, que, doncs...*

RIURE ÉS
SALUDABLE.

9 Classifica aquestes paraules segons la categoria gramatical a què corresponen.

entre, mi, des de, ell, a, elles, nosaltres, us, sense, tu, amb, vosaltres, fins, jo, es, per a, de

Pronoms

Preposicions

aprendre, lluny, passejar, dins, fregir, prop, prompte, cobrir, eixir, allà, dur, ahir, començar

Verbs

Adverbis

simpàtic, i, sincera, ni, transparent, o, estrany, perquè, encara que, ecològic, però, suau, ja que

Conjuncions

Adjectius

10 Escriu cinc paraules de cada categoria gramatical.